

Οι οπαδοί της θρησκευτικής μεταρρύθμισης πλήθαιναν όλο πιο πολύ κατά τον ΙΣΤ' αιώνα. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους διαμαρτυρόμενους και τους δογματικούς καθολικούς έφτανε τα όρια του φανατισμού. Από το 1559, οι Γάλλοι εστεμμένοι πολεμούσαν τη μεταρρύθμιση που εκφραζόταν από τους ουγενότους, επειδή ο δογματικός καθολικισμός τους επέτρεπε να κρατούν γερά στα χέρια τους την εξουσία. Ο εμφύλιος πόλεμος ήταν αιματηρός, καθώς οι καθολικοί είχαν την υποστήριξη της Ισπανίας και οι ουγενότοι της Αγγλίας.

Στα 1560, βασιλιάς έγινε ο Κάρολος Θ', μόλις δέκα χρόνων, και την εξουσία ασκούσε η μητέρα του, Αικατερίνη των Μεδίκων. Με τρόμο έβλεπε πως, μέσα από τις ακατάπαυστες περιόδους ειρήνης και σφαγών, ξεπρόβαλλαν δυο φοβεροί ανταγωνιστές: Η οικογένεια των ντε Γκιζ, επικεφαλής των καθολικών, και ο μικρός Ερρίκος της Ναβάρρας, αρχηγός των ουγενότων, με λαμπρό στρατιωτικό ηγέτη τον ναύαρχο Γκασπάρ ντε Κολινί. Όποιος κι αν επικρατούσε, ήταν βέβαιο πως θα προσπαθούσε να την παραμερίσει. Μια λύση υπήρχε μόνο γι' αυτήν: Να σταματήσουν οι αλληλοσφαγές.

Το σχέδιό της ήταν απλό: Να παντρέψει τον Ερρίκο της Ναβάρρας με την πανέμορφη κόρη της, Μαργαρίτα των Μεδίκων, την πριγκίπισσα Μαργκό, όπως την ήξερε ο λαός. Ξεπερνώντας τις λυσσαλέες αντιδράσεις κι απ' τις δυο πλευρές, το έβαλε μπροστά, στα 1571, καθώς είχε ήδη προηγηθεί η ειρήνη του Σεν Ζερμέν (Αγίου Γερμανού), με την οποία, στις 8 Αυγούστου του 1570, μπήκε προσωρινό τέλος στον εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα στους καθολικούς και διαμαρτυρόμενους, στη Γαλλία

Ο ναύαρχος Κολινί έφτασε στην αυλή του Καρόλου κι έγινε φίλος με τον νεαρό βασιλιά, του

οποίου η όμορφη ερωμένη επίσης προερχόταν από το στρατόπεδο των ουγενότων. Γρήγορα φάνηκε πως ο Κάρολος Θ' άκουγε τις συμβουλές του Κολινί. Ανάμεσα σ' αυτές και μια πρόταση για παροχή πολεμικής βοήθειας στις επαναστατημένες κατά της Ισπανίας Κάτω Χώρες. Φαινόταν εύκολη υπόθεση, θα πρόσθετε εδάφη στη Γαλλία και, το κυριότερο, θα ανάγκαζε καθολικούς και ουγενότους να συμπολεμήσουν. Όμως, η Αικατερίνη φοβήθηκε. Ένας τέτοιος πόλεμος θα είχε αναγκαστικά τον Κολινί αρχιστράτηγο. Αν κέρδιζε, εύκολα θα μπορούσε να την παραμερίσει.

Με υποχωρήσεις κι από τις δυο μεριές, στις 18 Αυγούστου του 1572 έγιναν οι γάμοι του Ερρίκου της Ναβάρρας και της Μαργαρίτας των Μεδίκων. Το Παρίσι ήταν γεμάτο από

οπλισμένους ουγενότους που είχαν έρθει να δουν την τελετή αλλά και να προστατεύσουν το νεαρό αρχηγό τους, αν υπήρχε παγίδα. Η Αικατερίνη χρειαζόταν τώρα, ν' απαλλαγεί από τον Κολινί. Ήρθε σε συνεννόηση με τους ντε Γκιζ.

Στις 22 Αυγούστου, καθώς ο Κολινί περπατούσε στο δρόμο, δυο πυροβολισμοί ρίχτηκαν εναντίον του. Τον τραυμάτισαν αλλά δεν τον σκότωσαν. Ο βασιλιάς έβαλε να τον φρουρούν, έστειλε τον προσωπικό του γιατρό, τον επισκέφτηκε κι υποσχέθηκε να μάθει. Ο Κολινί κάτι του είπε κρυφά. Η Αικατερίνη πίεζε τον Κάρολο για να μάθει το μυστικό. Με τα πολλά, ο βασιλιάς της το είπε: Ο ναύαρχος τη θεωρούσε αιτία για τη συντριβή της βασιλικής εξουσίας. Η Αικατερίνη ορκίστηκε εκδίκηση.

Την ίδια ώρα, το στρατόπεδο των ουγενότων έβραζε. Ο Ερρίκος της Ναβάρρας επισκέφτηκε τον Κολινί. Οι δυο άνδρες συσκέπτονταν, ενώ οι ανακρίσεις για την απόπειρα έδειχναν τους ντε Γκιζ. Δικό τους το σπίτι απ' όπου ρίχτηκαν οι πυροβολισμοί, με δικό τους άλογο το έσκασε ο άγνωστος δολοφόνος, σε φρουρό των ντε Γκιζ ανήκε το όπλο. Η Αικατερίνη χρειαζόταν αντιπερισπασμό.

Ο Κάρολος βομβαρδίστηκε από πληροφορίες ότι 30.000 ουγενότοι ετοιμάζαν εξέγερση με στόχο τη ζωή του. Δεν τις πίστευε κι αρνιόταν να πάρει μέτρα. Η Αικατερίνη τον έπεισε: Αν νικούσαν οι ουγενότοι, θα τον παραμέριζαν ως καθολικό. Αν νικούσαν οι καθολικοί, θα τον παραμέριζαν ως δειλό. Με τα πολλά, ο Κάρολος είπε: «Τουλάχιστον, μην αφήσετε κανένα ζωντανό ώστε να μπορέσει να με κατηγορήσει».

Ξημέρωνε 24 Αυγούστου 1572, γιορτή του Αγίου Βαρθολομαίου, όταν ο ντε Γκιζ και οι στρατιώτες του μπήκαν στο σπίτι του Κολινί και τον σκότωσαν. Ήταν το σύνθημα. Οι καθολικοί άρχισαν να σφάζουν τους ουγενότους όπου τους πετύχαιναν. Ο ίδιος ο Ερρίκος της Ναβάρρας υποχρεώθηκε να υποσχεθεί πως θα γίνει καθολικός για να γλιτώσει. Χιλιάδες ουγενότοι σφάχτηκαν τη νύχτα και οι φόννοι συνεχίστηκαν ως το μεσημέρι. Η είδηση έφτασε και στην επαρχία όπου νέες σφαγές ακολούθησαν. Οι νεκροί ξεπέρασαν τους 5.000 (άλλες εκτιμήσεις μιλούν για 30.000). Οι σκοτωμοί κόπασαν στις 26 Αυγούστου.

Το βασίλειο της Ναβάρρας βρισκόταν στη θέση του σημερινού ομώνυμου νομού της Ισπανίας

κι εκτεινόταν ως τα νότια της σημερινής Γαλλίας. Στα 1562, το βασίλειο είχε κιάλας πίσω του 700 χρόνια ακμής. Τη χρονιά εκείνη πέθανε ο βασιλιάς Αντώνιος των Βουρβόνων (Βουρβον). Στο θρόνο ανέβηκε ο εννιάχρονος γιος του, Ερρίκος, φανατικός ουγενότος προτεστάντης και μετέπειτα αρχηγός τους στον θρησκευτικό πόλεμο που είχε ξεσπάσει από το 1559.

Στη γειτονική Γαλλία, βασίλευε ουσιαστικά, η Αικατερίνη των Μεδίκων, που, από το 1560, επιτρόπευε τον ανήλικο Κάρολο Θ'. Για να κατευνάσει τα πνεύματα, η Αικατερίνη κανόνισε να παντρευτούν ο Ερρίκος της Ναβάρρας και η Μαργαρίτα των Μεδίκων, αδερφή του Καρόλου Θ'. Ο γάμος έγινε στις 18 Αυγούστου του 1572, ο Ερρίκος γλίτωσε τη νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου κι έξι μέρες αργότερα έφυγε στην επαρχία. Με το γάμο του, όμως, έμπαινε στη λίστα των διαδόχων του γαλλικού θρόνου. Η γυναίκα του τον επισκεπτόταν κάπου - κάπου, αν και προτιμούσε να μένει στο Παρίσι, όπου άλλαζε συνεχώς εραστές. Η συμπεριφορά της δεν απασχολούσε ιδιαίτερα τον Ερρίκο που έβρισκε ευκαιρία να γνωρίζει συνεχώς και νέες ερωμένες. Άλλωστε, πολλοί έλεγαν πως η Μαργαρίτα, όταν τον επισκεπτόταν, το έκανε για να ξεγεννά τις ερωμένες του.

Στα 1574, ο Κάρολος Θ' πέθανε και στο θρόνο ανέβηκε ο αδερφός του, Ερρίκος Γ'. Πολέμησε τους Ουγενότους με φανατισμό αλλά αισθάνθηκε να απειλείται ο θρόνος του από τον αρχηγό των καθολικών, Ερρίκο ντε Γκιζ. Ο ντε Γκιζ δολοφονήθηκε, το 1588, οι φανατικοί καθολικοί εξεγέρθηκαν, ο πάπας αφόρισε τον Ερρίκο Γ', που κηρύχθηκε έκπτωτος κι έφυγε σκαστός από το Παρίσι. Βρήκε τον Ερρίκο της Ναβάρρας και συμμάχησε μαζί του.

Οι δυο Ερρίκοι βάδισαν κατά του Παρισιού που το υπεράσπιζε ο στρατός του φανατικού καθολικού βασιλιά της Ισπανίας, Φίλιππου Β'. Όμως, κατά τη διάρκεια της πολιορκίας, ένας άλλος φανατικός μοναχός κατάφερε να πλησιάσει και να δολοφονήσει τον Ερρίκο Γ' (1589), που δεν είχε προλάβει να κάνει παιδιά.

Αναγκαστικά πια, σειρά στη διαδοχή είχε ο Ερρίκος της Ναβάρρας. Διέθετε όλα τα βασιλικά προσόντα εκτός από ένα: Ήταν ουγενότος. Νίκησε τους καθολικούς σε μάχη, πολιορκήσε πάλι το Παρίσι και, στις 18 Μαΐου του 1593, πήρε τη μεγάλη απόφαση: Έγραψε στον πάπα ζητώντας να κατηχηθεί στον καθολικισμό. Οι φανατικοί αντιστάθηκαν. Δεν είχαν όμως, ερείσματα στο λαό επειδή συνωμοτούσαν με τον Φίλιππο της Ισπανίας να δώσουν το

στέμμα της Γαλλίας στην κόρη του, Ισαβέλλα. Οι στρατιωτικοί τον ήθελαν επειδή ήταν μεγάλος στρατηγός και η αριστοκρατία έμοιαζε να είναι μαζί του επειδή επιτέλους θα έφερνε την ειρήνη στο εσωτερικό της χώρας. Οι διαβουλεύσεις πήραν σχεδόν ένα χρόνο. Τελικά, ο Ερρίκος ασπάστηκε τον καθολικισμό κι έγινε αποδεκτός.

Μπήκε στο Παρίσι ως βασιλιάς Ερρίκος Δ', στις 22 Μαρτίου του 1594. Το βασίλειο της Ναβάρρας ενώθηκε κι έμεινε από τότε στη Γαλλία. Κι ο θρόνος πέρασε στους Βουρβόνους, που τον κράτησαν ως το 1792, όταν καταργήθηκε η βασιλεία. Τον ξαναπήραν το 1815 και τον ξανάχασαν οριστικά το 1848. Από το 1700, ανέβηκαν και στο θρόνο της Ισπανίας, όπου (με διακοπή από το 1931 ως το 1969) βασιλεύουν ως τις μέρες μας.

Με τη βοήθεια και των συγγενών της, ο Ερρίκος Δ' χώρισε τη Μαργαρίτα των Μεδίκων, το 1600, και παντρεύτηκε με αντιπρόσωπο στη Φλωρεντία (6 Οκτωβρίου του 1600), τη Μαρία των Μεδίκων, κόρη του μεγάλου δούκα της Τοσκάνης. Απέκτησαν πέντε παιδιά, ανάμεσα στα οποία και τον κατοπινό Λουδοβίκο ΙΓ'.

Συνδιαλλακτικός, ο Ερρίκος αναδιοργάνωσε το κράτος, ανασυγκρότησε την οικονομία κι αγαπήθηκε από τους υπηκόους του. Στις 13 Απριλίου του 1598, εξέδωσε το περίφημο Διάταγμα της Νάντης, με το οποίο οι ουγενότοι ανέκτησαν τα δικαιώματά τους, επιβάλλοντας ουσιαστικά ανεξιθρησκία για τα χριστιανικά δόγματα. Οι καθολικοί δεν του το συγχώρησαν. Στις 14 Μαΐου του 1610, ένας φανατικός καθολικός, ο Φραγκίσκος Ραβαγιάκ, σκαρφάλωσε στη βασιλική άμαξα και κατάφερε τρεις μαχαιριές στο βασιλιά που πέθανε σχεδόν αμέσως.

Τον διαδέχτηκε ο Λουδοβίκος ΙΓ', με επίτροπο τη μητέρα του Μαρία των Μεδίκων.

Όταν ο Λουδοβίκος ΙΓ' πέθανε, στα 1643, κληροδότησε στον γιο του ένα πανίσχυρο κράτος και τον πολύ ικανό πρωθυπουργό Ιούλιο Μαζαρίνο. Και τα δύο, τα χρωστούσε στον καρδινάλιο Αρμάνδο Ρισελιέ που ήταν πρωθυπουργός από το 1624 ως το θάνατό του, το 1642. Ο Ρισελιέ μεγάλωσε τα εδάφη των γαλλικών επαρχιών, συνέτριψε τη δύναμη των ευγενών και των ουγενότων (χριστιανών διαμαρτυρόμενων) και προστάτευσε τα γράμματα και τις τέχνες ιδρύοντας τη Γαλλική Ακαδημία. Λίγο πριν από το θάνατό του, παρακάλεσε

τον βασιλιά να κάνει πρωθυπουργό τον Ιταλό Μαζαρίνο και εισακούστηκε. Έτσι, χάρη στον Ρισελιέ, μπήκαν τα θεμέλια για να ανθίσει η κλασική εποχή της Γαλλίας και της Δυτικής Ευρώπης.

Ο Λουδοβίκος ΙΔ΄ γεννήθηκε στις 5 Σεπτεμβρίου του 1638. Ήταν μόλις πέντε χρόνων, όταν ανέβηκε στο θρόνο, στα 1643. Κηδεμονευόταν από τη μητέρα του, Άννα Αυστριακή, που είχε τον Μαζαρίνο πρωθυπουργό της και εραστή. Οι άγριοι φόροι, που ο Ρισελιέ είχε επιβάλει κι ο Μαζαρίνος επαύξησε, οδήγησαν στις δύο «εξεγέρσεις της σφενδόνης», όπως ονομάστηκαν επειδή οι εξεγερμένοι χρησιμοποιούσαν σφεντόνες αντί για όπλα. Ο Μαζαρίνος τις αντιμετώπισε, ενώ στις 8 Σεπτεμβρίου του 1651, σε ηλικία μόλις 13 χρόνων, ο Λουδοβίκος τερμάτισε την αντιβασιλεία της μητέρας του. Οι εξεγέρσεις έσβησαν δυο χρόνια αργότερα. Από το 1648, είχε λήξει ένδοξα και ο τριακονταετής πόλεμος με τη συνθήκη της Βεστφαλίας ανάμεσα στη Γαλλία, τη Σουηδία και τον αυτοκράτορα της Γερμανίας, που έβγαινε μειωμένος. Ξεκινούσε η εποχή του βασιλιά Ήλιου, ο «χρυσός αιώνας της Γαλλίας».

(Έθνος της Κυριακής, 9.9.2001) (τελευταία επεξεργασία, 29.9.2009)